57
У-38

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
УЖГОРОДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Т Е З И

ДОПОВІДЕЙ 48-Ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

серія біологічна

Ужгород - 1994

личинками колорадського жука не відмічено, але виявлена закономірність, зв'язана із часом лялькування личинок. В еталоні личинки залялькувались через 30 діб, у варіанті із 100 кг/га аміачної селітри через 31 добу, а у варіанті із дозою 200 кг/га - 32 доби. Отже, можемо припустити, що у варіантах із збільшеними дозами азотних добрив умови для розвитку личинок колорадського жука менш сприятливі.

Вивчення характеру заселення кущів картоплі в різних варіантах підтвердило наші припущення про те, що імаго жука відносяться до картоплі вирощеної на різних фонах індиферентно. Сроки заселення і кількість імаго коливались в незначній мірі. Кількість яєць в яйцекладках коливалась від 105 до 114 на 10 кущів і не залежала від дози азотних добрив. В процесі залялькування личинок колорадського жука спостерігалась природня смертність личинок. Із личинок, що вирощувались на фоні 40 т/га перегною вийшло 60% молодих жуків, а у варіанті фон+200 кг/га аміачної селітри тільки 40%. Негативний вплив азотних добрив як на людину через якість врожаю, так і на комах треба регулювати співвідношенням між елементами мінерального живлення, при яких кількість азоту не буде надмірною.

АНАЛІЗ КОЛЕКЦІЙ СОВИНИХ В ЗООМУЗЕЯХ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Потіш Л.А.
(зоомузей)

Сови, як нічні хижі, одна із найменш вивчених груп птахів. Даних по окремим видам мало, а особливості біології деяких видів і зовсім не вивчені. Основу усіх матеріалів по совам Карпат складають музейні колекції. Для проведення аналізу нами було взято матеріали, зібрані у 5 музеях Карпатського регіону, а саме у зоомузеї УжДУ (УЗМ), Львівському природничому музеї АН України (ЛПМ), колекції кафедри зоології ЛДУ (ККЗ), Чернівецькому краєзнавчому музеї (ЧКМ), Чернівецькому зоологічному музеї (ЧЗМ).

Матеріали цих музеїв збирались в основному у кінці XIX і першій половині XX століть. Тільки окремі екземпляри Чернівецьких музеїв та Львівського природничого музею добуті в 60-х та 90-х роках нашого століття. По видах цей матеріал виглядає так:

Біла сова (N.scandiaca). Всього 6 екз.: 2 - УЗМ, 4 - ЛПМ. Здобуті в 1866-1926рр.

Пугач (B.bubo). Всього здобуто 17 особин в 1890-1960 рр. 9 - УЗМ, 8 - ЛПМ.

Сова вухата (A.otus). Даний вид представлений 27 екз., які добуті в 1860-1992рр. 4 - ЧЗМ. 9 - УЗМ. 10 - ЛПМ. 4 - ЧКМ.

Сова болотяна (A.flammeus). Всього у колекціях 17 екз. здобутих в 1852-1974рр. 6 - УЗМ, 6 - ЛПМ, 3 - ЧКМ, 2 - ЧЗМ.

Сплюшка (O.scops). Вид представлений в колекціях 5 екз., здобутими в 1857-1877, 1978 рр. 1 - УЗМ, 3 - ЛПМ, 1 - ЧКМ.

Яструбина сова (S.ulula). 9 екз. даного виду були здобуті і 1863-1897рр. Одна особина була здобута у 1987р. 7 - ЛПМ, 2 - УЗМ.

Мохноногий сич (A.funereus). Даний вид представлений тільки в колекціях ЛПМ - 4 екз., які здобуті в 1861-1879рр.

Сичик горобець (G.passerinum).5 екз., здобутих в 1883-1892рр.: 1 - УЗМ, 4 - ЛПМ.

Хатній сич (A.noctua). Вид в колекціях представлений 32 екз., здобутими в 1854-1973рр. 6 - УЗМ, 7 - ЧКМ, 5 - ЧЗМ, 10 - ЛПМ, 4 - ККЗ.

Сова сіра (S.aluco). Всього в колекціях 32 екз., здобутих в 1854-1992рр. 8 - УЗМ, 2 - ЧКМ, 5 - ЧЗМ, 18 - ЛПМ.

Довгохвоста сова (S.uralensis). Вид представлений 30 екз., здобутими в 1855-1973рр. 1 - ЧЗМ, 2 - ЧКМ, 4 - ЛПМ, 3 - УЗМ.

Сипуха (T.alba). Всього в колекціях 22 екз., здобуті в 1858-1951рр. 5 - УЗМ, 7 - ЛПМ, 3 - ЧКМ, 7 - ЛПМ.

Аналіз колекцій показує на несистематичність зборів матеріалу. Основу колекцій складають зібрання Дзедушинського, Грабаря, Клітіна, які працювали в регіоні у другій половині XIX століття. Колекції не можуть бути використані з метою

виявлення сучасного стану поширення сов у КАрпатах, тим більше, що географія зборів обмежується тільки окремимим районами. Разом з тим, матеріали можуть бути використані для таксономічних та морфологічних досліджень.

Було би раціонально провести цільовий відстріл сов (крім рідкісних і зникаючих видів) на території Карпат з концентрацією таких зборів у одному із назвних музеїв.

МАТЕРІАЛИ ДО ПОШИРЕННЯ НІМФАЛІД В ЗАКАРПАТТІ

Потіш Н.І.
(кафедра ентомології)

Основою для вивчення німфалід (Nymphalidae, Rhopalocera, Lepidoptera) Закарпаття послужив колекційний матеріал зібраний нами протягом 1990-1992 рр. у різних ландшафтних-рослинних зонах Закарпаття. Нами було зібрано 23 вили німфалід. Видова принадлежність встановлювалася при допомозі атласу К.Ламперта (1913), атласу Я.Тикача (1959), по визначнику М.Коха (1986). Ниже наводиться видовий склад німфалід Закарпаття, виявлений нашими зборами.

Переливниця велика (Apatura iris L.). Зібрано 3 екз. у двох районах області: Ужгородському та Воловецькому.

Переливниця мала (Apatura ilia Den. et Schiff.). Зібрано 5 екз. на території Ужгородського та Перечинського районів.

Строкатка таволгова (Neptis rivularis Scop.).Зібрано 7 екз. в Тячівському і Міжгірському районах.

Адмірал (Vanessa atalanta L.). Зібрано 8 екз. в Ужгородському і Мукачівському районах.

Будяківка (Vanessa cardui L.). Зібрано 7 екз. в Тячівському районі.

Денне павичеве око (Vanessa io L.).Зібрано 2 екз. в Ужгородському районі.

Кропивниця (Vanessa urticae L.). Зібрано 9 екз. у 4-х районах області: Ужгородському, Перечинському, Тячівському та Міжгірському.

Багатоколірниця (Vanessa polychloros L.). В колекції всього один екземпляр, відловлений в Ужгородському районі.

Жалібниця (Vanessa antiopa L.). В колекції тільки 1екз., відловлений у Перечинському районі.

Кутокрильниця С-біле (Polygonia C-album L.). Зібрано 2 екз. в Ужгородському районі.

Строкатка мінлива (Araschnia levana L.). Зібрано 6 екз. та один екземпляр A.levana m. prorsa L.) в Ужгородському та Перечинському районах.

Шашечниця ауреліа (Melitaea aurelia Nick.). Зібрано 1екз. в Перечинському районі.

Шашечниця аталія (M.athalia Rott.). Зібрано 3 екз. у Перечинському районі.

Перламутрівка звичайна (Arginnis selene Schiff.). Зібрано 7 екз. у Перечинському та Ужгородському районах.

Перламутрівка фіалкова (Arginnis euphrosyne L.). Зібрано 2 екз. у В.Березнянському та Ужгородському районах.

Перламутрівка мала (Arginnis dia L.). Зібрано 1 екз. в Ужгородському районі.

Перламутрівка таволгова (Arginnis ino Rott.). Зібрано 5 екз. у Перечинському та Ужгородському районах.

Перламутрівка малинова (Arginnis daphne Schiff.). Зібрано 2 екз. в Ужгородському та Перечинському районах.

Перламутрівка польова (Arginnis lathonia L.). Зібрано 4 екз. в Ужгородському та Воловецькому районах.

Перламутрівка аглая (Arginnis aglaja L.). Зібрано 3 екз. у Тячівському та Перечинському районах.

Перламутрівка ніобея (Arginnis niobe L.). Відловлено 1 екз. в Міжгірському районі.

Перламутрівка агінія (Arginnis adippe L.). Зібрано 2 екз. у Міжгірському та Ужгородському районах.

Перламутрівка велика (Argynnis paphia L.). Зібрано 3 екз. в Перечинському та Тячівському районах.

Зібрана колекція не може бути використана як матеріал для узагальнення (у деяких районах області взагалі не проводилисб збори). Разом з тим, слід відмітити той факт, що колекція дає змогу стверджувати наявність 23 німфалід в фауні області. Місця зборів вказують на поширеність видів, а також на їхнє проникнення в гори і приуроченість до певних ландшафтно-рослинних поясів.

БІОЛОГО-ЕКОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ GAGEA SPATHACEA SALISB. В КАРПАТАХ

Сабадош В.І.
(НДЛ охорони природних екосистем)

У регіоні Східних Карпат G.spathacea зростає на Східнословацькій низовині, у північно-східній Угорщині, у області Олтенія Румунії, у Закарпатській, Львівській, Івано-Франківській та Тернопільській областях України.

На Закарпатті відмічається невелика кількість місцезростань G.spathacea (Фодор, 1974). З літератури та за гербарними зразками були відомі 6 місцезростань у Берегівському, Мукачівському та Ужгородському районах, зараз виявлено ще 3 нових місцезростання.

На Закарпатті вид зустрічається на низовині та у передгір'ї на висотах від 105 до 300 м н.р.м. у надтисянському геоботанічному окрузі дубових лісів та в окрузі дубово-букових і дубових передгірних закарпатських лісів. Досліджувані місцезростання відзначаються у весняний період високим стоянням грунтових вод. Грунти суглинкові різного ступеня оглеєння, дерново-підзолисті, бурі лісові опідзолені. Ступінь освітлення особин виду протягом вегетаційного періоду зменшується на 20-30 % через покриття деревно-чагарникового ярусу листям.

Поглиблені дослідження проводилисьу п'яти локальних популяціях виду.

G.spathacea входить у синузію весняних ефемероїдів і є коротковегетуючим компонентом угруповання. Особини виду розміщуються у невеличких куртинках, де проективне покриття виду становить від 3-5 до 30-40 %.

Цибулина G.spathacea утворена органами одного річного приросту. Щорічно відбувається повна заміна всіх елементів цибулини. Наші дослідження показують,що у G.spathacea має місце моноподіальне наростання пагонів поновлення. Повна тривалість розвитку елементарного пагону складає близько 24 місяці.

За характером фенологічного розвитку рослин у річному циклі вид відноситься до ефемерного феноритмотипу. Загальна тривалість вегетації особин складає близько 2-х місяців, популяції - 2.5- до 3 місяців.

У досліджених популяціях G.spathacea не відмічено утворення насіння. Латентний період онтогенезу представлений станом первинного спокою дочірніх цибулинок, що не проростають у наступний після відділення від материнської особини вегетаційний сезон. Сенільних особин та особин у стані вторинного спокою не виявлено. Отже, особини G.spathacea у досліджених популяціях проходять не повний, а лише частковий онтогенез, який має кілька варіантів реалізації. Цикл відтворення - короткий, глибокоомолодженими діаспорами. G.spathacea відноситься до моноцентричного типу біоморф з ранньою повною неспеціалізованою дезінтеграцією.

Досліджені популяції G. spathacea мають чітко виражену групову просторову структуру, утворені окремими острівцями скупчень особин - куртинками площею від 0.04 до 5-10 квм.

Вікова структура досліджених популяцій дуже подібна. Всі вони нормального типу, віковий спектр лівосторонній, з переважанням особин у стані спокою та ювенільно-іматурних.

Щільність особин у куртинках складає від 400 до 700 екз.на 0.25 квм, з них вегетуючих - 200-330 екз. Кількість куртинок на 100 квм місцезростання становить